

Tutkimuskatsauksia

Kirjoittajan ohje

12.3.2020

Laatinut kaskas media Turun kaupunkitutkimusohjelman toimeksiannosta

TURKU
Kaupunkitutkimusohjelma

TURKU

Turun yliopisto
University of Turku

Konseptin sisältö

1. Perusidea
2. Kohderyhmät ja tavoitteet
3. Esimerkkilukijat ja heidän tarpeensa
4. Rakenne
5. Ulkoasu
6. Saavutettavuus

Julkaisun idea

Julkaisun perusidea ja kohderyhmät

- Tutkimuskatsauksia on Turun kaupunkitutkimusohjelman **yleistajuinen julkaisusarja**.
- Tarkoituksena on tarjota ohjelman tuottamaa tutkimustietoa kaupunkikehityksen tueksi helposti hyödynnettävässä muodossa.
- Lukijoita ovat Turun kaupungin viranhaltijat, päättäjät ja muut suomalaiset kaupunkikehityksen asiantuntijat. He käyttävät ohjelman tuottamaa tutkimustietoa päätösten valmistelussa, teossa ja toimeenpanossa.
- Julkaisua lukevat myös yhteiskunnallisesti valveutuneet kansalaiset ja esimerkiksi järjestöjen työntekijät tai vapaaehtoiset.
- Ota kirjoittaessasi huomioon, että lukijat edustavat eri aloja ja koulutustaustoja. He eivät välttämättä tunne oman tutkimusasi peruskäsitteitä. Kirjoita siis, kuten kirjoittaisit eri alan kaverille.

Turun kaupunkitutkimusohjelma

Turun kaupunkitutkimusohjelma on Turun kaupungin, Turun yliopiston ja Åbo Akademin yhteinen tutkimusohjelma, jossa tehdään kaupunkien kehitystä koskevaa akateemista tutkimusta.

Ohjelman tavoitteena on tarjota työkaluja kaupungin päätöksentekoon ja kehittää yliopistojen sekä kaupungin välistä tiedonvaihtoa.

Miltä Tutkimuskatsauksia kuulostaa?

Miltä julkaisu kuulostaa?	Mikä tämä tarkoittaa?	Mitä tämä EI tarkoita?	Esimerkkejä sanavalinnoista
• Uskottava, luotettava • Puolueeton, neutraali • Selkeä • Yleistajuinen	• Kaikki pohjaa tutkimukseen. • Vältetään jargonia ja tarpeettomia tutkimustermejä. Selitetään käsitteet. • Muistetaan eri kohderyhmät, myös yhteiskunnallisesti valveutuneet kansalaiset ja ruohonjuuritason toimijat.	• Puisevaa tai tarpeettoman virallista kieltä. • Ympäripyöreyttä. Jos tutkimustuloksesta voi johtaa selvän kannan, kerrotaan se rohkeasti. • Lukijan aliarviointia. Kerrotaan, mihin johtopäätös perustuu.	• Tässä kontekstissa > Tässä yhteydessä, tässä tapauksessa. • Koulutuksella on yhteys syrjäytymiseen. > Mitä alhaisempi koulutus, sitä suurempi uhka syrjäytyä.

Julkaisun rakenne

Yleistä rakenteesta

- Valmiin, taitetun julkaisun tavoitepituus on 3–5 sivua. Siihen mahtuu noin 6 000–13 000 merkkiä tekstiä välilyönteineen.
- Julkaisu ei noudata akateemisen artikkelin rakennetta.
- Akateemista lähdeluetteloja ja lähdeviitteitä ei tarvita. Kyseessä on yleistajuinen katsaus, ei tutkimusartikkeli. Lukija voi luottaa siihen, että Turun kaupunkitutkimusohjelma on luotettava julkaisija.
- Loppuun listataan muutama kirjoittajien suosittelema lähde, joista kiinnostuneet löytävät lisätietoa.

Julkaisun osat

1. AVAUSSIVU

Idea: Tärkeimmät tiedot aiheesta ja tuloksista lyhyesti.

Tavoite 1: Lukija saa tärkeimmät tiedot aiheesta siinäkin tapauksessa, että hän silmäilee vain ensimmäisen sivun, eikä lue enempää.

Tavoite 2: Lukija kiinnostuu ja lukee eteenpäin.

2. KESKIOSA (leipäteksti)

Idea: Esittelee napakasti tutkimuksen tuloksia ja johtopäätöksiä.

Tavoite: Lukija saa riittävät tiedot, jotta hän voi hyödyntää tutkimustietoa omassa työssään tai luottamustoimessaan.

3. PÄÄTÖSSIVU

Idea: Antaa tärkeimmät taustatiedot tutkimuksesta ja ohjaa kiinnostuneita eteenpäin.

Tavoite: Lukija löytää halutessaan helposti lisätiedon äärelle.

1. **Avaussivu**

Avaussivun sisältö

1. Yläpalkki, jossa on kansikuva, julkaisusarjan nimi ja julkaisun numero.
2. Pääotsikko
3. Tarvittaessa alaotsikko
4. Ingressi (lyhyt tiivistelmä)
5. 2–5 politiikkasuositusta TAI niiden puuttuessa 2–5 tärkeintä tulosta.
6. Sivupalsta (oikella): kirjoittajien nimet, tutkimuksen aineisto ja metodi, tutkimuksen teemat ja nostot tulevasta sisällöstä.

1

2

3

4

5

TURKU
Kaupunkitutkimusohjelma

TUTKIMUSKATSAUKSIA
3–2020

Vanhempien huono-osaisuus ja nuoren varhainen kotoa muuttaminen lisäävät koulupudokkuutta

Ylisukupolviselle huono-osaisuudelle altistavat ja siitä suojaavat ei-materiaaliset tekijät

Suomi on koulutuksen ja ammattiaseman suhteen varsin avoin yhteiskunta. Tämä tarkoittaa, että sukupolvien välillä on liikkuvuutta eri sosioekonomisten asemien välillä. Liikkuvuus on ollut suurta johtuen suhteellisen pienistä tuloeroista, laadukkaasta ja universaalista varhaiskasvatuksesta sekä maksuttomasta koulutuksesta. Suurinta sukupolvien välinen liikkuvuus on keskituloisten joukossa. Sen sijaan köyhien ja rikkaiden perheiden lapset päätyvät keskituloisia herkemmin samoille asemille kuin vanhempansa.

SUOSITUKSET

Tue varhain kotoa pois muuttaneita ja varhain perheellistyneitä, jotta he pysyisivät koulussa tai palaisivat sinne.

Tue haavoittuvissa oloissa varttuneiden poikien ja nuorten miesten koulutusta. Vanhempien sosioekonominen huono-osaisuus on miehille haitallisempaa kuin naisille.

Kohdista tukea ja interventiota myös nuoruuteen, ei vain varhaislapsuuteen. Molemmilla on merkitystä.

Ehkäise lapsiperheiden toimeentulotuen asiakkuutta. Se lisää ongelmien ylisukupolvisuutta.

KIRJOITTAJAT
Niko Eskelinen, Helena Hautala, Lotta Lintunen & Johanna Kallio

AINEISTO & METODI
rekisteriaineisto ja kyselyt; monimuuttujamenetelmät

TEEMAT
huono-osaisuus, koulutus, varhaiskasvatus, tuloerot

HALUATKO TIETÄÄ...

Miten sosioekonominen asema vaikuttaa varhaiseen vuorovaikutukseen? s.2

Miten sukupuoli vaikuttaa huono-osaisuuteen? s.2

Kuinka vanhempien sairastaminen vaikuttaa lapsen koulupudokkuuteen? s.2

6

HUOM:
Taittoluonnoksessa käytetty vanhoja tekstejä, älä katso siis ohjeellisenä sisältönä.
Luonnos toimii vain ulkoasumallina.

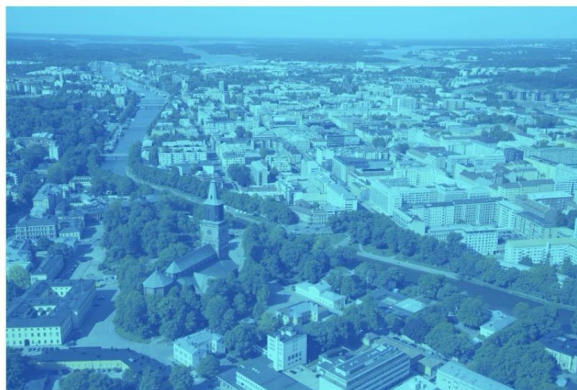
1. Valitse kuva

Valitse kanteen julkaisun teemaan liittyvä kuva.

Kuvaa käytetään pienessä koossa, ja se värjätään taitto-ohjelmassa värikalvolla. Näin sarja on yhtenäisempi ja heikkolaatuisetkin kuvat hieman paranevat.

Voit valita kuvan vapaasti teemaan sopiviksi. Voit käyttää omia kuviasi, Turun kaupungin kuvapankkia tai muita ilmaisia kuvapankkeja.

Voit laittaa tarjolle pari vaihtoehtoa. Laita mukaan myös kuvaajan nimi, joka on aina kohteliasta mainita.

2. Kirjoita pääotsikko

- Pääotsikko on **ns. journalistinen otsikko**, eli informatiivinen uutinen jo itsessään. Tiivistä otsikkoon tutkimuksen päätulos lyhyesti.
- Lisää 1–2 avainsanaa. Jos tutkimus liittyy syrjäytymiseen tai ilmastonmuutokseen, käytä sanaa otsikossa.
- Otsikon ei tarvitse olla lyhyt, vaan se saa mennä usealle riville. **Maksimipituus noin 90 merkkiä välilyönteineen.**
- Älä käytä vaikeita tutkimuskäsitteitä, muita vaikeita sanoja tai pitkiä yhdyssanoja.
- Lisää otsikkoon aktiivimuotoinen verbi (ei mielellään olla-verbiä).
- Älä käytä kysymysmuotoista otsikkoa. Lukijaa kiinnostaa tutkimuksen antama vastaus (= tulos).

Otsikko on koko julkaisun tärkein yksittäinen osa. Se hyvin pitkälti ratkaisee sen, avaako lukija julkaisun. Käytä siis otsikon miettimiseen aikaa. Palaa otsikkoon vielä lopuksi ja parantele sitä.

3. Kirjoita alaotsikko tarvittaessa

- Jos haluat kirjoittaa lisäksi perinteisemmän, tutkimusta kuvaavan otsikon, voit käyttää sitä alaotsikkona. Maksimipituus noin 100 merkkiä.
- Alaotsikko voi olla tarpeen esimerkiksi, jos koet että journalistisesta pääotsikosta jää pois jotakin olennaista.
- Alaotsikko ei ole välttämätön.

4. Kirjoita ingressi

- Otsikon alle tulee muutaman lauseen pituinen ingressi. Sen pituus on enintään **500 merkkiä välilyönteineen**.
- Vastaa ingressissä kahteen kysymykseen:
 - **Mitä tutkimus paljasti? (tulos lyhyesti)**
 - **Miksi tämä on tärkeää? (konteksti lyhyesti)**
- Ingressin tarkoituksena on antaa olennainen tieto tutkimustuloksista ja siitä, miksi lukijan kannattaa jatkaa lukemista.
- Vältä ingressissä vaikeita sanoja tai käsitteitä. Pyri siihen, että ingressin voi ymmärtää sellaisenaan.

Voit ajatella ingressiä myös katsauksen tiivistelmänä. Huomaa kuitenkin, että katsauksen aiheena ovat tutkimustulokset, ei hanke. Ingressiin ei siis kirjoiteta hankkeen esittelyä.

5. Kirjoita suositukset

- Kirjoita **3–5 tutkimukseen pohjautuvaa suositusta**. Niiden pituus on enintään **noin 700 merkkiä** yhteensä.
- Hyvä suositus on konkreettinen: miten asiat pitäisi järjestää tai mitä pitää muuttaa?
- Aloita suositus käskymuotoisella verbillä:
Esim. Koulutukseen palaamista tulisi tukea > Tue koulutukseen palaamista.
- Voit suositella vain yhtä toimintalinjaa tai antaa useampia vaihtoehtoisia toimintasuosituksia, kunhan ne pohjautuvat tutkimukseesi.
- Älä kirjoita suosituksiin, että tutkimus tarvitsee lisää rahaa. Sen keskustelun paikka on muualla.

Jos tutkimuksesta ei sen luonteen takia voi johtaa konkreettisia suosituksia (esim. historiantutkimus), kirjaa suositusten sijaan tärkeimmät 3–5 tulosta.

6. Listaa sivupalkin tiedot

1. Kirjoittajien nimet: Erotta nimet pilkuilla.
2. Aineisto ja metodi: Kuvaa mahdollisimman lyhyesti avainsanoilla tutkimuksen aineisto ja metodi.
3. Katsauksen yhteiskuntapoliittiset teemat eli avainsanat
 - Pääset oikealle abstraktitasolle, kun mietit mihin kunnallispoliittiseen teemaan aihe liittyy (esim. koulutus, liikenne, asuminen, lapset ja nuoret).
 - Erotta sanat pilkuilla.
4. 3–5 kiinnostusta herättävää kysymystä, joihin vastaat myöhemmin katsauksessa.
 - Kysymykset johdattavat lukijaa eteenpäin ja herättävät uteliaisuutta.
 - Ne toimivat myös kevyenä sisällysluettelona.
 - Kaikkia katsauksen sisältöjä ei tarvitse listata. Ajattele kysymyksiä iltapäivälehden lööppiotsikkoina.

2. Käsittelyosa

Kirjoita leipäteksti

- Nyt pääset kirjoittamaan leipätekstiä!
- Leipäteksti on keskipitkän tai pitkän sanomalehtiartikkelin mittainen, **3000–9500 merkkiä** välilyönteineen. Huomaa, että myös kuvat ja kaaviot vievät tilaa. Jos sinulla on paljon kuvia, pyri tekstissä haarukan lyhyempään päähän.
- Käsittele tekstissä tuloksia ja niiden merkitystä hiukan laajemmin kuin ensimmäisellä sivulla. Tarkempaa ohjeistusta on tulossa seuraavilla kalvoilla.
- Leipäteksti on tarina, ja tarinassa on aina kolme osaa:
 - aloitus
 - keskiosa
 - lopetus.

1. Leipätekstin aloitus

- Älä kirjoita johdantoa, vaan **napakka aloitus**, kuten lehtijutussa.
- Julkaisun lukijat eivät tyypillisesti ole tutkijoita. Heitä kiinnostavat eniten **tulokset**, eivät tutkimushankkeen taustat tai aineisto ja metodit. Aloita siis tuloksista.
- **Herätä lukijan mielenkiinto.** Älä lataa alkuun mitään tylsää, vaikeaa tai byrokraattista asiaa. Vältä vaikeita sanoja ja käsitteitä.
- Vastaa alussa esimerkiksi seuraaviin kysymyksiin:
 - Mitä tutkimus paljasti?
 - Mitä se merkitsee? Miksi sillä on väliä?
 - Mitä aiheesta tiedetään ennestään?
 - Mitä uutta tuloksissa on?

2. Leipätekstin keskiosa

- Seuraavaksi voit käsitellä tuloksia ja niiden merkitystä hiukan tarkemmin.
- Huomaa, että johtopäätöksille ei ole erillistä paikkaa lopussa. Ne kulkevat mukana pitkin matkaa. Kun esität faktoja, kerro samalla, mitä ne merkitsevät ja miten niitä tulisi tulkita.
- Kirjoita lyhyitä, muutaman virkkeen kappaleita. Jokainen kappale vie tarinaa eteenpäin.
- Käytä runsaasti informatiivisia väliotsikoita. Lisää yksi väliotsikko noin 1000 merkin välein. Lisää väliotsikkoon aktiivimuotoinen verbi.
 - Esim. Syrjäytyminen ja sukupuoli
 - > Miehet syrjäytyvät naisia useammin (huom. aktiivinen verbi: syrjäytyvät)

3. Leipätekstin lopetus

- Lopetus kokoaa tarinan yhteen tai suuntaa katseen tulevaisuuteen.
- Lopetuksen pituus voi olla muutama lause tai yksi tekstikappale.
- Muutamia ideoita siihen, miten artikkelin voi lopettaa:
 - Summaus: Tiivistä edellä kerrottu parilla lauseella.
 - Tulevaisuus: Mitä tapahtuu seuraavaksi?
 - Skenaariot: Mitkä asiat vaikuttavat siihen, mitä tulevaisuudessa tapahtuu?
 - Jatkotutkimus: Mistä asiasta tarvitaan vielä lisätietoa? Miksi?

Yleistajuisessa katsauksessa ei tarvita erillisiä johtopäätöksiä. Johtopäätökset tulevat esiin jo alussa, ingressissä ja suosituksissa. Ne kulkevat mukana pitkin matkaa myös leipätekstissä.

Leipätekstin rakenne, esimerkki

Leipätekstin palastelu

- Esitä osa leipätekstistä erillisissä paloissa: esimerkiksi listoissa ja faktalaatikoissa.
- Palastelu on helppo tapa tiivistää sisältöä, nostaa tärkeitä asioita esiin ja lisätä **silmäiltävyyttä**.
- Käytä leipätekstissä 2–5 elementtiä seuraavista, ainakin 1 joka sivulle eli noin 3000 merkin välein. Seuraavalla dialla on esimerkki mallitaitosta.
 - Käsitteet selviksi (käsitteiden selitys)
 - Fakta (esittele tärkeä organisaatio, rakenne tai muu ilmiötä selittävä asia)
 - Lista (tulokset tai muut listamuotoon sopivat, tärkeät asiat)
 - Nosto (nostetaan esiin mielenkiintoinen kohta tekstistä), max. 100 merkkiä.
Voit merkata tekstistä muutaman nostoksi sopivan kohdan.
 - Grafiikka tai kuva.

Useimmat lukijat eivät lue julkaisua alusta loppuun, vaan silmäillen ja pomppien. Silmäiltävät elementit lisäävät lukijan mielenkiintoa ja houkuttelevat lukemaan muunkin tekstin.

Selitä käsitteet tai taustat lyhyesti. Faktalaatikko voi sijaita apupalstassa sivussa (sivuhuomio, lisätieto) tai tekstin seassa (liittyy tekstiin).

Jos esitit alussa suosituksesi, voit esittää tulokset listana. Voit listata muitakin tärkeitä tietoja, esim. ilmiöön vaikuttavat tekijät

Kuva voi olla leipätekstin, apupalstan tai koko sivun levyinen.

Nosta esiin tärkeä tai mielenkiintoinen kohta tekstistä. Myös numeromuotoinen fakta toimii nostossa hyvin.

[illegible][illegible]

3. Päättössivu

Päätössivu

1. Lisätiedon lähteet niille, jotka haluavat tietää aiheesta lisää. Noin 3–6 kpl riittää.
2. Tutkimusasetelman / -hankkeen lyhyt esittely: “Näin tutkimus tehtiin”.
Pituus maksimissaan 700 merkkiä. Lisää loppuun hankkeen tai tutkimusryhmän verkkosivun osoite.
3. Kirjoittajien yhteystiedot niille, jotka haluavat tietää lisää tai tehdä yhteistyötä.
4. Alapalkki, jossa kerrotaan perustiedot Turun kaupunkitutkimusohjelmasta. Teksti on aina sama.

9

TUTKIMUSKATSAUKSIA 3–2020

LUE LISÄÄ

Lehti, H., Erola, J. & Karhula, A. (painossa) The heterogeneous effects of parental unemployment on siblings' educational outcomes. *Research in Social Stratification and Mobility*.
Pfeffer, Fabian (2008) Persistent inequality in educational attainment and its institutional context. *European Sociological Review* 24:5, 543–565.
Sirniö, Outi & Martikainen, Pekka & Kauppinen, Timo M (2016) Entering the highest and the lowest incomes: intergenerational determinants and early-adulthood transitions. *Research in Social Stratification and Mobility* 44, 77–90.
Vauhkonen, T., Kallio, J., Kauppinen, T. & Erola, J. (2017b) Intergenerational accumulation of social disadvantages across generations in young adulthood. *Research in Social Stratification and Mobility*, 48(2), 42–52.
Kallio, J., Kauppinen, T. & Erola, J. (2016) Cumulative Socioeconomic Disadvantage and Secondary Education in Finland. *European Sociological Review*, 32(5), 649 – 661.
Järvinen, T. & Vantaja, M. (2006) Koulupudokkaiden työurat. Yhteiskuntapolitiikka, 71(1), 14 – 22.
Lehti, H., Erola, J. & Karhula, A. (painossa) The heterogeneous effects of parental unemployment on siblings' educational outcomes. *Research in Social Stratification and Mobility*.

NÄIN TUTKIMUS TEHTIIN

Tutkimuksessa käytettiin valtakunnallisia kysely- ja rekisteriaineistoja. Osatutkimuksessa 1 hyödynnettiin Turun yliopistossa kerättyä Finnbrain-pitkittäisaineistoa, joka kohdistuu raskaana oleviin ja vastasyntyttäineisiin äiteihin. Osatutkimukset 2 ja 4 perustuvat Youth Trajectories-rekisteriaineistoon, joka muodostuu 25 prosentista vuosina 1980–1986 syntyneistä henkilöistä sekä heidän samalla aikavälillä syntyneistä sisaruksistaan. Osatutkimuksessa 3 käytettiin Terveystietokeskuksen Syntymäkohortti 1987-rekisteriaineistoa. Kyseessä on pitkittäisaineisto, jonka kohteena ovat kaikki Suomessa 1987 syntyneet lapset sekä heidän vanhempansa. Aineistoja analysoitiin soveltuvin monimuuttujamenetelmin.

Tutkimuksen sivusto: www.tutkimuksen-sivusto.fi

OTA YHTEYTTÄ

Niko Eskelinen
tutkijakoulutettava,
Turun yliopisto,
sosiaalitieteiden laitos
niko.eskelinen@utu.fi

Helena Hautala
tutkijakoulutettava,
Turun yliopisto,
sosiaalitieteiden laitos
helena.hautala@utu.fi

Tutkimuskatsauksia-sarjassa
julkaistaan tiiviisti Turun kaupunkitutkimusohjelmasta rahoitettujen tutkimusten tuloksia. Kirjoittajat ovat tutkijoita.

TUTKIMUSKATSAUKSIA-SARJAN TOIMITTAJA
Sampo Ruoppila, tutkimusjohtaja
sampo.ruoppila@turku.fi

JULKAISIJA
Turun kaupungin konsernihallinto
PL 355 (Yliopistonkatu 27a),
20101 Turku
www.turku.fi/kaupunkitutkimus

ISSN 1799-5124 (verkkopainos)

Kannen kuva: Kuvaajan Nimi

K kaskas
media

Vinkkejä yleistajuiseen kirjoittamiseen

Näin pidät tekstin yleistajuisena

1. Kirjoita, kuten kertoisit jutun kaverille.
2. Karta tutkimuskäsitteitä ja oman alan jargonia. Selitä vaikeat sanat, jos niitä ei voi välttää. Pyydä eri alan kaveria lukemaan juttusi ja kysy, mitä kohtia hän ei tajua.
3. Tarkkaile substantiivitaudin oireita (on vaikutus > vaikuttaa, on oireita > oireilee). Suosi aktiivisia verbejä.
4. Suosi lyhyitä lauseita ja selkeitä lauserakenteita. Vältä lauseenvastikkeita ja epäsuoraa sanajärjestystä. Piste on paras välimerkki.
5. Kertooko otsikko juttusi pääpointin napakasti? Hienoa! Lisää vielä aktiivinen verbi.

Vinkkejä kuvaajien tekoon

Näin teet hyvän kaaviokuvan

- Aluksi mieti, mikä on tärkein viestisi. Mitä haluat katsojan tekevän kuvalla: vertailevan tarkkoja määriä, näkevän suurpiirteisemmän ajallisen muutoksen tai alueellisia ilmiöitä? Tee visuaaliset valinnat korostaaksesi ja selkeyttääksesi viestiäsi.
- Valitse sopiva kuviotyyppi. Asettele kuvio niin, että vertailtavat asiat on helposti vertailtavissa. Järjestä se loogisesti (esimerkiksi suuruusjärjestykseen tai ryhmiksi). Apua kuviotyypin valintaan saat [täältä](#).
- Pyri selkeyteen. Mieti, voitko yksinkertaistaa kuviota jättämällä jotakin pois.
- Voit selkeyttää kuviota väreillä: käytä värejä harkiten ja johdonmukaisesti. Käytä voimakkaita aksenttivärejä tärkeimpiin asioihin. Käytä harmaata asioihin, jotka ovat vähemmän tärkeitä, mutta joiden on oltava mukana. Joskus kuvio kannattaa jakaa useaan erilliseen kuvaan eli toistokuvioiksi, esimerkiksi monimutkainen viivakuvio.
- Katso vielä lopuksi kuviotasi: onko viesti selkeä vai tarvitseeko se selitetekstiä? Testaa kaverilla, näkeekö hän kuvassa mitä toivot hänen näkevän? Kirjoita selitetekstiin kuvion pääpointti esim. näin: *Vanhempien nuoruus lisää lasten syrjäytymisriskiä*. Ei näin: *Vanhempien ikä ja syrjäytymisriski*.

Mervi Itkonen
mervi@kaskasmedia.fi

Ulla Eronen
ulla@kaskasmedia.fi

www.kaskasmedia.fi
Twitter: @KaskasMedia
Facebook: Kaskas Media

Mechelininkatu 3 d
00100 Helsinki
Y-tunnus 2536207-5

Turun kaupunki, Turun yliopisto, Åbo Akademi
#kaupunkitutkimusohjelma